

II.A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **„Bibic könyvek, Apátfalva helytörténeti munkatankönyvei”**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Apátfalva

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A gyerekek részére Varga Péter, Urbancsok Zsolt és Móricz Ágnes kezdeményezéséből a Soros Alapítványhoz benyújtott sikeres pályázatnak köszönhetően készült el a Bibic-könyvek című helytörténeti sorozat. A felső tagozatos tanulók számára készülő nyolc, 60-70 oldal terjedelmű könyvecske 2000-2002 és 2016-17. évben jelentek meg.

A könyvek írói – néhány kivétellel – helyi pedagógusok, borítóit Farkas Katalin főiskolai hallgató tervezte Karsai Ildikó grafikus véleményezése mellett. A sorozat szerkesztője Dr. Bárkányi Ildikó útmutatásai mellett Móricz Ágnes. A könyveket a szakma kiválóságai lektorálták: Marjanucz László, Gergely Katalin, Csizmazia György, Tóth Ferenc, Avasi Béla, Felföldi László, Markos Gyöngyi. A címekből, a tartalomból látható, hogy szinte minden tantárgyhoz kapcsolódik egy-egy, s a könyvecskékből a gyerekek „felfedezhetik” Apátfalvát, történelmét, irodalmát, nyelvjárását, földrajzát, természeti környezetét, valamint a tárgyi és szellemi néprajz minden területét.

Urbancsok Zsolt: „Mint fatörzsből gyöngé ága...” (Apátfalva története és a csanádi térség a kezdetektől 1956-ig);

Fejezetcímek: Nagy vándorlások kora, Ajtony, a Maros-vidék ura, Miről mesélnek a középkori oklevelek?, „Keresztesek áldott népe”, „Török gyerek megvágta ...”, Apátfalva újratelepülése és fejlődése a 18. században, Apátfalva igazgatása és az 1831-es nagy kolerajárvány krónikája, Apátfalva néprajza, 1896 – Apátfalva a millennium évében, Háború és megszállás, „Lyuk a zászló közepén...”

Jelen kötet a település történetét dolgozza fel áttekinthető és didaktikusan jól felépített formában a kezdetektől 1956-ig. A történelem tanításához kiválóan illeszkedik a könyv, hiszen minden évfolyamon hasznosítható ismereteket ad a gyerekeknek szülőfalujuk történetéhez. Jól kiegészíti az egyetemes és a magyar történelem eseményeit, a gyerekek történelem szemléletét formálja, erősíti a szülőföldhöz való kötődésüket. 5. osztályban a népvándorlás korának anyagát színesíthetjük az apátfalvi régészeti leletek megismertetésével, felkeltve kíváncsiságukat a történelem eseményei iránt. 6. osztályban a középkori eseményeket ismerhetik meg tanítványaink, melyek közül kiemelkedik 1514, amikor a falu az

országos események menetébe is bekapcsolódott az apátfalvi csata kapcsán. A török-kor katonai eseményei a falu pusztulását okozták, ennek menetével is megismerkedhetnek tanulóink. 7. évfolyamon a község újra telepítésével ismerkedhetnek meg a gyerekek és az I. világháborúig követhetik a település felvirágzását. 8. osztályban a XX. század történetéből a nagy háborúk és forradalmak köré épül a kötet ezen része. Érdekes feladatokkal, színes háttéranyagokkal gazdagítja a helytörténet tanítását.

Balázs Katalin: „Mikoron az Úr Jézus a földön járt...” (Az apátfalvi népköltészet)
Fejezetcímek: Eredetmondák és legendák Apátfalván, Népdalok és népballadák Apátfalván, Mágia és hit, Ráolvasások Apátfalván, Archaikus népi imádságok Apátfalván, Az apátfalvi nyelvjárás, Apátfalvi tájszótár,

A munkatankönyv feldolgozását a magyar nyelv és irodalom órákon a tantárgy anyagába integrálva célszerű feldolgozni. 5. osztályban a mesék tanításakor mutatjuk be a az apátfalvi mesék jellegzetes típusát, a legendameséket. 6. osztályban a népdalok és népballadák tanításakor vizsgáljuk meg az apátfalvi dalokat és balladákat. Egyszerre láttatjuk a gyerekekkel az általános műfaji jellegzetességeket, illetve szülőfalujuk alkotásait, összehasonlítják, megvizsgálják képi világukat. Megismerik, milyen élethelyzetben jöhettek létre. A 7. osztályos diákok a hitvilág tanulmányozásával bővíthetik ismereteiket, a magyarság ősvallásának felfedezése után a boszorkányhit és a hiedelemlények világába juthatnak. Magyarázatot keresünk arra, hogy miért maradhatott fent ilyen sokáig ezeknek a lényeknek a tisztelete, miért volt népszerű alakja a Teknyőkaparó. Érdekes jóslatairól sok részletet ismerhetnek meg az érdeklődők. A ráolvasások az irodalom kezdeteihez, a mágiához viszik közelebb a diákokat, megismerhetik őseik gondolkodását, a szó erejébe vetett hitüket. 8. osztályban kerülnek elő az archaikus imák, hiszen megértésükhöz, szépségük átéréséhez alaposabb irodalmi ismeretek és érettebben gondolkozó gyerekek kellene. Bibliai ismereteiket felhasználva fedezzük fel az imák keletkezését, feltárhatjuk jellemző vonásaikat, szerkezetüket. Ez a tematika alkalmas arra, hogy az apátfalvi népköltészet megmutatása mellett fontos ismereteket adhassunk át az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó néphagyományokról: a születésről, a párválasztásról, házasságról és az öregkorról is.

Mátóné Antal Júlia: A Dáli ugartól Belezig (Apátfalva természet- és gazdaságföldrajza);
Fejezetcímek: Apátfalva földrajzi fekvése, Apátfalva természeti viszonyai, Apátfalva népességszámának változása, Apátfalva gazdasági élete - A mezőgazdaság fejlődése, Apátfalva gazdasági élete - Apátfalva ipara, Egyéb gazdasági ágak – Közlekedés, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás

A falu természet- és gazdasági földrajzát dolgozza fel, elsősorban a felső tagozatos diákok számára. A kötet anyagát természetismeret illetve földrajz órákon célszerű feldolgozni, egyes gazdálkodással kapcsolatos fejezetei a technika tantárgy tematikájába is jól beilleszthető. A mű megismerteti a tanulókat a község földrajzi adottságaival, éghajlatával, vízrajzi jellemzőivel. Érdekes része a népesség számának változása a kezdetektől napjainkig. Magyarázatot ad a lakosság létszámának csökkenésére. Részletesen bemutatja a település gazdasági életét, a mezőgazdaság fejlődését, iparát, a közlekedés és vendéglátás jellegzetességeit.

Tóthné Hanyecz Katalin: „Amerre a nap lejár...” (Környezet- és természetvédelem Magyarországon, Erdei iskola, a Maros árterén)

Fejlesztőcímek: Környezet és természetvédelem Magyarországon, Magyarország Nemzeti Parkjai, A Körös-Maros Nemzeti Park, Az erdei iskola- Környezetünk megfigyelése, Az erdei iskola - A Körös-Maros Nemzeti Park- A Maros ártere

Apátfalva természetföldrajzát illetve a környezet- és természetvédelmi lehetőségeit mutatja be. Feldolgozása főleg a földrajz és biológia órákon ajánlott. Megismerteti a tanulókat a Maros-vidék természeti értékeivel, szépségeivel, arra csábítva bennünket, hogy mindezt a szabad természetben sétálva tegyük meg. A kötet második része az erdei iskolákkal ismerteti meg az érdeklődőket, feladatokat ad a tanulóknak, melyek segítségével felfedezhetik a vidék élővilágát, ezzel a környezeti nevelés legfontosabb feladatát valósítva meg: ismerjük és védjük a természet kincseit, hogy legyen mit utódainknak átadni.

Vargáné Nagyfalusi Iлона: Múltunk szötte örökség (Az apátfalvi népi építészet, népviselet, hímzés és népi mesterségek)

Fejlesztőcímek: Telekrend Apátfalván, Az apátfalvi építészet, Az apátfalvi ház berendezése, Az apátfalvi népviselet, Az apátfalvi fehérhímzés, Kosárfonás, Népi halászat a Maroson, Népi fazekasság, Az apátfalvi bútorművesség

A Hon- és népismeret modul tanításához szolgál kitűnő eszközként. Megismerteti a tanulókkal az apátfalvi népi építészetet, jellegzetes lakóház típusokat, bemutatja, hogyan készítették régen el a lakóházaikat elődeink. Külön fejezet szól a település népviseletéről, melyet részletesen bemutat a fiataloknak. Bemutatja az apátfalvi fehérhímzést, jellegzetes motívumait, öltéstechnikáit. Az anyagnak ez a része a technika tantárgy anyagához is jól illeszkedik. Végezetül az apátfalvi népi mesterségekkel is találkozhatunk ebben a munkában: a halászat, a kosárfonás, a fazekasság és a bútorkészítés titkaiba avatja be a gyerekeket.

Vargáné Nagyfalusi Iлона–Vargáné Antal Iлона: „Gyí paci paripa...” (Apátfalvi gyermekjátékok)

Fejlesztőcímek: Eszközös játékok, Mozgásos játékok, Szellemi játékok, Párválasztó játékok, Mondókák, Kisorsolók – Kiolvasók, Téli játékok

Ez a kiadvány a helybeli gyerekjátékokat ismerteti meg a gyerekekkel. Igazi időutazás részesei lehetünk, visszatérhetünk a régi gyerekek világába, ahol a játék nem a boltok polcairól került elő, hanem maguk készítették a rendelkezésükre álló természetes anyagokból: növényekből, fából. Még a nevük is megmozgatja fantáziánkat: makkipipa, töktalicska, ízékállatok. Elkészítésük ma is örömet okozhat a gyerekeknek, technika órákon érdekes feladat lehet ezeknek a játékeszközöknek az elkészítése. Az eszközös, mozgásos játékok testnevelés órákon is jó szórakozás és ügyességet fejlesztő feladat lehet gyerekeinknek. A szellemi játékok, találós kérdések remek agytornát jelentenek már alsó tagozatos kortól a diákoknak. A párválasztó játékok közül a kamaszkor világát idézik fel a mai kortársaik számára.

Szigeti György: "Pátfalvai Rákóczi utcába..." (apátfalvi népdalok, Bartók Béla gyűjtése, népzenei motívumok, citera, Kardos István vőfély élete és dalai);

A szerző munkájában megvizsgálja a népdalok jellegzetességeit, zenei elemzését. Külön fejezet foglalkozik a gyerekdalokkal. Fontos része a kiadványnak Bartók Béla életét ismertető fejezet, hiszen 1906-ban Bartók járt Apátfalván, és népdalokat gyűjtött. A kötet tartalmazza ezt az anyagot, szövegüket és dallamukat a kottákkal együtt. Befejezésül ismerteti Kardos István vőfély életét és tevékenységét. Haszonnal forgatható az énekórákon, hazai ízekkel gazdagítva a népdalok világát.

Gombos András: „Havas Gergé nő havaskodj!” (szokások Apátfalva népéletéből);

E mű az apátfalvi néphagyományok megismertetését tűzte ki céljául. A naptári ünnepek szerint taglalja a jeles napokhoz kapcsolódó szokásokat. Az apátfalvi nép hagyományvilága katolikus színezetű, így a hagyományokkal kapcsolatos jeles napok és ünnepi alkalmak csoportosítása esetén célszerű, ha az egyházi évhez igazolódik. (farsang, húsvét, advent, karácsony) Kiegészíti a szerző a munkákhoz illeszkedő szokásokkal is, ahol az apátfalvi jellegzetességek megfigyelhetők, például az évszakokhoz igazodóan mutatja be a szántás, vetés, az aratás vagy a kenyérsütés szokásait. A kiadvány sok tantárgy tematikájához kapcsolható, jól beilleszthető az osztályfőnöki órák, a magyar órák, a technika tantárgy anyagába, fontos háttérismereteket adva ezeknek a tantárgyaknak a tanulmányozásához.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A nyolc kötetes helyismereti munkatankönyvcsalád elkészítése országosan egyedülálló kezdeményezés. Kitalálója Varga Péter. A nyolc kötet a kultúra minden területét felöleli, a tanórák mindegyikére kidolgozottan, a helyi sajátosságokat jól bemutatva. A könyvek tudományos szintű tudást közvetítenek gyermekek nyelvére lefordítva, képekkel, magyarázó rajzokkal, feladatsorokkal.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Móricz Ágnes: A Bábic könyvek kézirat.

Balázs Katalin: Honismereti könyvek Apátfalváról Marosvidék:2000 /1.

Urbancsok Zsolt: „Mint fatörzsből gyöngé ága” Marosvidék 2001/1.

Vargáné Nagyfalusi Ilona: Gyí paci paripa! Marosvidék 2001/3.

Vargáné Nagyfalusi Ilona: A néprajz oktatásának iskolán kívüli formái. Honismeret 2001/1.

Vargáné Nagyfalusi Ilona: A helyi tankönyvek alkalmazása a hon- és népismereti nevelésben Honismeret 2011/2.

Dózsa György Általános Iskola Apátfalva honlap: <http://dgyamk.hu/>

Délvilág 1999.jan 5. Bábic-könyvek Apátfalván Farkas Csaba

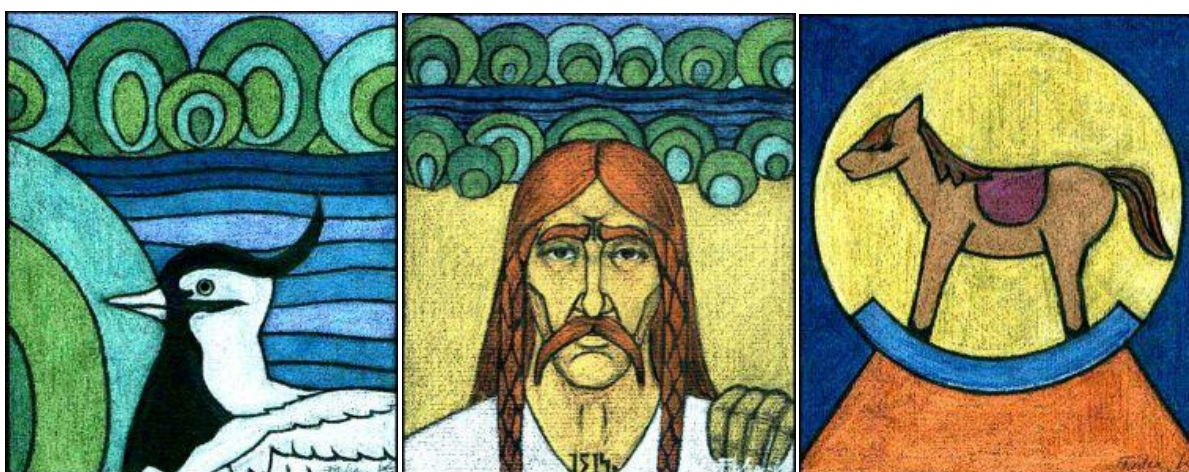
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: Nincs weboldal

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Gombos András: "Havas Gergé ne havaskodj!" Mátóné Antal Júlia: A Dáli ugartól Belezig
Szigeti György: "Pátfalvai Rákóczi utcába..."

Tóthné Hanyecz Katalin: "...Amerre a nap lejár..." Urbancsok Zsolt: "Mint fatörzsből gyöngé
ága..." Vargáné Nagyfalusi Ilona - Vargáné Antal Ilona: "Gyí, paci paripa!"

Vargáné Nagyfalusi Ilona: Múltunk szötte örökség, Balázs Katalin Judit: Mikoron az Úrjézus
a földön járt..."

